

॥ तैत्तिरीय ब्राह्मणम् ॥

॥ द्वितीयः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके द्वितीयः प्रपाठकः ॥

उद्धन्यमानमस्या अमेध्यम्। अप पाप्मानं यजमानस्य हन्तु।
शिवा नः सन्तु प्रदिशश्चतस्रः। शं नो माता पृथिवी तोकसाता।
शं नो देवीरभिष्टये। आपो भवन्तु पीतये। शं योरभि स्रवन्तु नः।
वैश्वानरस्य रूपम्। पृथिव्यां परिस्रसा। स्योनमा विशन्तु नः॥१॥

यदिदं दिवो यददः पृथिव्याः। सञ्जज्ञाने रोदसी सम्बभूवतुः।
ऊषान्कृष्णमवतु कृष्णमूषाः। इहोभयोर्यज्ञियमागमिष्ठाः। ऊतीः
कुर्वाणो यत्पृथिवीमचरः। गुहाकारमाखुरूपं प्रतीत्य। तत्ते
न्यक्तमिह सम्भरन्तः। शतं जीवेम शरदः सर्वाः। ऊर्जं पृथिव्या
रसमाभरन्तः। शतं जीवेम शरदः पुरूचीः॥२॥

वम्रीभिरनुवित्तं गुहासु। श्रोत्रं त उर्व्यबधिरा भवामः।
प्रजापतिसृष्टानां प्रजानाम्। क्षुधोऽपंहत्यै सुवितं नो अस्तु।
उप प्रभिन्नमिषमूर्जं प्रजाभ्यः। सूदं गृहेभ्यो रसमाभरामि। यस्य
रूपं बिभ्रदिमामविन्दत्। गुहा प्रविष्टाः सरिरस्य मध्ये। तस्येदं
विहतमाभरन्तः। अछम्बद्वारमस्यां विधेम॥३॥

यत्पर्यपश्यत्सरिरस्य मध्ये। उर्विमपश्यज्जगतः प्रतिष्ठाम्।

तत्पुष्करस्याऽऽयतनाद्धि जातम्। पूर्णं पृथिव्याः प्रथनं हरामि।
 याभिरदृहञ्जगतः प्रतिष्ठाम्। उर्वीमिमां विश्वजनस्य भर्त्रीम्। ता
 नः शिवाः शर्कराः सन्तु सर्वाः। अग्ने रेतश्चन्द्रं हिरण्यम्। अद्भ्यः
 सम्भूतममृतं प्रजासु। तथ्सम्भरन्नुत्तरतो निधाय॥४॥

अतिप्रयच्छं दुरितिं तरेयम्। अश्वो रूपं कृत्वा यदश्वत्थे-
 ऽतिष्ठः। संवत्सरं देवेभ्यो निलायं। तत्ते न्यक्तमिह सम्भरन्तः। शतं
 जीवेम शरदः सर्वाः। ऊर्जः पृथिव्या अध्युत्थितोऽसि। वनस्पते
 शतवल्शो विरोह। त्वया वयमिषमूर्जं मदन्तः। रायस्पोषेण समिषा
 मदेम। गायत्रिया ह्रियमाणस्य यत्ते॥५॥

पूर्णमपतत्तृतीयस्यै दिवोऽधि। सोऽयं पूर्णः सोमपर्णाद्धि
 जातः। ततो हरामि सोमपीथस्यावरुद्धौ। देवानां ब्रह्मवादं
 वदेतां यत्। उपाशृणोः सुश्रवा वै श्रुतोऽसि। ततो मामाविशतु
 ब्रह्मवर्चसम्। तथ्सम्भरन्नुस्तदवरुन्धीय साक्षात्। यया ते
 सृष्टस्याग्नेः। हेतिमशमयत्प्रजापतिः। तामिमामप्रदाहाय॥६॥

शमीं शान्त्यै हराम्यहम्। यत्ते सृष्टस्य यतः। विकङ्कतं भा
 आर्च्छञ्जातवेदः। तया भासा सम्मितः। उरुं नो लोकमनु प्रभाहि।
 यत्ते तान्तस्य हृदयमाच्छिन्दञ्जातवेदः। मरुतोऽद्विस्तमयित्वा।
 एतत्ते तदशनेः सम्भरामि। सात्मा अग्ने सहृदयो भवेह।
 चित्रियादश्वत्थाथ्सम्भृता बृहत्यः॥७॥

शरीरमभि सङ्स्कृताः स्थ। प्रजापतिना यज्ञमुखेन सम्मिताः।
 तिस्रस्त्रिवृद्धिर्मिथुनाः प्रजात्यै। अश्वत्थाद्धव्यवाहाद्धि जाताम्।
 अग्नेस्तनूं यज्ञियां सम्भरामि। शान्तयोनिं शमीगर्भम्। अग्नये
 प्रजनयितवै। यो अश्वत्थः शमीगर्भः। आरुरोह त्वे सचा। तं ते
 हरामि ब्रह्मणा॥८॥

यज्ञियैः केतुभिः सह। यं त्वां समभरञ्जातवेदः। यथाशरीरं
 भूतेषु न्यक्तम्। स सम्भृतः सीद शिवः प्रजाभ्यः। उरुं नो
 लोकमनुनेषि विद्वान्। प्रवेधसे कवये मेध्याय। वचो वन्दारुं
 वृषभाय वृष्णे। यतो भयमभयं तन्नो अस्तु। अव देवान् यजे
 हेड्यान्। समिधाऽग्निं दुवस्यत॥९॥

॥ घृत-सूक्तम् ॥

घृतैर्बोधयतातिथिम्। आऽस्मिन् हव्या जुहोतन। उप
 त्वाऽग्ने हविष्मतीः। घृताचीर्यन्तु हर्यत। जुषस्व समिधो मम।
 तं त्वां समिद्धिरङ्गिरः। घृतेन वर्धयामसि। बृहच्छोचा यविष्ठ्या।
 समिध्यमानः प्रथमो नु धर्मः। समक्तुभिरज्यते विश्ववारः॥१०॥

शोचिष्केशो घृतनिर्णिक्पावकः। सुयज्ञो अग्निर्यजथाय देवान्।
 घृतप्रतीको घृतयोनिरग्निः। घृतैः समिद्धो घृतमस्यान्नम्। घृतपुषस्त्वा
 सरितो वहन्ति। घृतं पिबन्त्सुयजा यक्षि देवान्। आयुर्दा अग्ने
 हविषो जुषाणः। घृतप्रतीको घृतयोनिरेधि। घृतं पीत्वा मधु चारु

गव्यम्। पि॒तेव॑ पु॒त्रम॒भिर॑क्षतादि॒मम्॥११॥

त्वाम॑ग्रे स॒मिधा॒नं य॑विष्ठ। दे॒वा दू॒तं च॑क्रिरे हव्य॒वाह॑म्।
उ॒रु॒ज्रय॑सं घृ॒तयो॑नि॒माहु॑तम्। त्वे॒षं चक्षु॑र्दधिरे चोद॒यन्व॑ति। त्वाम॑ग्रे
प्र॒दिव॒ आहु॑तं घृ॒तेन॑। सु॒म्ना॒यवः॑ सु॒षमि॒धा॒ समी॑धिरे। स वा॑वृधा॒न
ओष॑धीभि॒रुक्षि॑तः। उ॒रु ज्रया॑सि॒ पार्थि॑वा॒ विति॑ष्ठसे। घृ॒तप्र॑तीकं
व ऋ॒तस्य॑ धू॒रुष॑दम्। अ॒ग्निं मि॒त्रं न स॑मिधा॒न ऋ॑ञ्जते॥१२॥

इ॒न्धा॒नो अ॒क्रो वि॒दथे॑षु दी॒द्यत्। शु॒क्रव॑र्णा॒मुदु॑ नो य॑स॒ते
धि॒यम्। प्र॒जा अ॑ग्रे संवा॑सय। आशा॑श्च प॒शुभिः॑ स॒ह। रा॒ष्ट्राण्य॑स्मा
आ॒र्धेहि॑। या॒न्यास॑न्त्सवि॒तुः स॒वे। म॒ही वि॒श्वली॑ स॒दने॑ ऋ॒तस्य॑।
अ॒र्वाची॑ ए॒तं ध॑रुणे रयी॒णाम्। अ॒न्तर्व॑ली॒ जन्य॑ जा॒तवे॑दसम्।
अ॒ध्व॒राणां॑ ज॒नय॑थः पुरो॒गाम्॥१३॥

आ॒रो॒हतं॑ द॒शत॑स्र॒ शक्न॑री॒र्मम॑। ऋ॒तेना॑ग्न॒ आयु॑षा॒ वर्च॑सा स॒ह।
ज्यो॒ग्जीव॑न्त॒ उत्त॑रामु॒त्तरा॑स्र॒ समा॑म्। द॒र्श॑म॒हं पूर्ण॑मा॒सं य॒ज्ञं यथा॑
य॒ज्ञै। ऋ॒त्विय॑वती स्थो अ॒ग्निरे॑तसौ। गर्भं॑ दधा॒थां ते वा॑म॒हं द॑दे।
तथ्स॒त्यं यद्वी॑रं बि॒भृथः॑। वी॒रं ज॑नयिष्यथः। ते म॒त्प्रा॒तः प्र॑जनिष्येथे।
ते मा॒ प्रजा॑ते प्र॒ज॒नयि॑ष्यथः॥१४॥

प्र॒जया॑ प॒शुभिर्ब्र॑ह्मवर्च॒सेन॑ सुव॒र्गे लो॒के। अ॒नृता॑स्र॒त्यमु॑पैमि।
मा॒नुषा॑द्वैव्यमु॒पैमि॑। दै॒वी वाचं॑ यच्छामि। श॒ल॒कैर॒ग्निमि॑न्धा॒नः। उ॒भौ

लो॒कौ स॑नेम॒हम्। उ॒भयो॑र्लो॒कयोर् ऋ॒ध्वा। अति॑ मृ॒त्युं त॑राम्य॒हम्।
जात॑वेदो भुव॑नस्य॒ रेतः॑। इ॒ह सि॑ञ्च तप॑सो॒ यज्जनि॑ष्यते॥१५॥

अ॒ग्निम॑श्च॒त्थादधि॑ ह॒व्यवा॑हम्। श॒मीग॒र्भाज्जन॑यन्॒ यो म॑यो॒भूः।
अ॒यं ते॒ योनि॑र्ऋ॒त्वियः॑। यतो॑ जा॒तो अ॒रोच॑थाः। तं जा॒नन्न॑ग्न॒
आ॒रोह॑। अथा॑ नो॒ वर्ध॑या र॒यिम्। अपे॑त॒ वीत॒ वि च॑ सर्प॑तातः।
येऽत्र॒ स्थ पु॑रा॒णा ये च॒ नूत॑नाः। अदा॑दिदं॒ यमो॑ऽव॒सानं॑ पृथि॒व्याः।
अ॒क्रन्नि॑मं पि॒तरो॑ लो॒कम॑स्मै॥१६॥

अ॒ग्नेर्भ॑स्मा॑स्य॒ग्नेः पु॑री॒षम॑सि। सं॒ज्ञान॑म॒सि का॑म॒धर॑णम्। मयि॑
ते का॑म॒धरणं॑ भू॒यात्। सं॒वः सृ॑जामि॒ हृद॑यानि। स॒सृष्टं॑ मनो॑
अस्तु॒ वः। स॒सृष्टः प्रा॒णो अ॑स्तु॒ वः। सं या वः॑ प्रि॒यास्त॑नुवः। सं
प्रि॒या हृद॑यानि वः। आ॒त्मा वो॑ अस्तु॒ सम्प्रि॑यः। सम्प्रि॒यास्त॑नुवो॒
मम॑॥१७॥

कल्पे॑तां द्यावा॑पृथि॒वी। कल्प॑न्ता॒माप॒ ओष॑धीः। कल्प॑न्ताम॒ग्नयः॑
पृथ॑क्। मम॒ ज्यैष्ठ्या॑य॒ सव्र॑ताः। येऽग्न॑यः॒ सम॑नसः। अ॒न्तरा॑
द्यावा॑पृथि॒वी। वास॑न्तिकावृ॒तू अ॒भि कल्प॑मानाः। इन्द्र॑मिव॒ देवा॑
अ॒भि सं वि॑शन्तु। दि॒वस्त्वा॑ वी॒र्ये॑ण। पृथि॒व्यै म॑हि॒म्ना॥१८॥

अ॒न्तरि॑क्षस्य॒ पोषे॑ण। स॒र्वप॑शुमाद॒धे। अ॒जी॑जनन्न॒मृतं॑
मर्त्या॑सः। अ॒स्त्रेमा॑णं॒ तर॑णि॒ वी॒डुज॑म्भम्। दश॒ स्वसा॑रो अ॒ग्नवः॑
समी॑चीः। पुमा॑सं जा॒तम॒भि स॑र॒भन्ता॑म्। प्र॒जाप॑तेस्त्वा

प्रा॒णेनाभि॑ प्राणि॑मि। पू॒ष्णः पोषे॑ण॒ मह्य॑म्। दी॒र्घायु॑त्वाय॒
श॒तशार॑दाय। श॒त९ श॒रद्भ्य॑ आयु॑षे॒ वर्च॑से॥१९॥

जी॒वात्वे पु॑ण्याय। अ॒हं त्वद॑स्मि॒ मद॑सि॒ त्वमे॑तत्। ममा॑सि॒
योनि॑स्तव॒ योनि॑रस्मि। ममै॒व सन्व॑हं ह॒व्यान्य॑ग्रे। पु॒त्रः पि॒त्रे
लो॒ककृ॑द्भा॒तवे॑दः। प्रा॒णे त्वाऽमृ॑त॒माद॑धामि। अ॒न्नाद॑म॒न्नाद्या॑य।
गो॒प्तारं॑ गु॒प्त्यै। सु॒गा॒र॒ह॒प॒त्यो वि॑दह॒न्नरा॑तीः। उ॒षसः॑ श्रेय॑सीः
श्रेय॑सी॒र्दध॑त्॥२०॥

अ॒ग्रे स॒पत्ना॑९ अ॒प॒ बा॒ध॑मानः। रा॒यस्पोष॑मिष॒मूर्ज॑म॒स्मासु॑
धेहि॑। इ॒मा उ॒ मामु॑प॒तिष्ठ॑न्तु रा॒यः। अ॒भिः प्र॒जाभि॑रि॒ह संव॑सेय।
इ॒हो इ॒डा तिष्ठ॑तु वि॒श्वरू॑पी। मध्ये॒ वसो॑र्दी॒दिहि॑ जा॒तवे॑दः। ओज॑से
ब॒लाय॑ त्वोद्य॑च्छे। वृष॑णे शु॒ष्मायाऽऽयु॑षे॒ वर्च॑से। स॒प॒त्न॒तूर॑सि वृ॒त्रतूः।
यस्त॑ दे॒वेषु॑ म॒हिमा सु॑व॒र्गः॥२१॥

यस्त॑ आ॒त्मा प॒शुषु॑ प्रवि॑ष्टः। पु॒ष्टिर्या॑ ते॒ मनु॑ष्येषु पप्रथे। तया॑
नो अ॒ग्रे जु॒षमा॑ण॒ एहि॑। दि॒वः पृ॒थि॒व्याः पर्य॑न्तरि॒क्षात्। वाता॑त्प॒शुभ्यो॑
अध्योष॑धी॒भ्यः। यत्र॑ यत्र जा॒तवे॑दः सम्ब॒भूथ॑। ततो॑ नो अ॒ग्रे जु॒षमा॑ण॒
एहि॑। प्राची॑मनु॒ प्रदि॑शं प्रेहि॑ वि॒द्वान्। अ॒ग्रेर॑ग्रे पु॒रो अ॑ग्नि॒र्भवे॑ह। वि॒श्वा
आशा॑ दी॒द्यानो॑ वि भा॑हि॥२२॥

ऊ॒र्जं नो॑ धेहि द्वि॒पदे॑ चतु॑ष्पदे। अ॒न्व॒ग्निरु॑षसा॒मग्र॑मख्यत्।
अ॒न्वहा॑नि प्रथ॒मो जा॑तवे॒दाः। अनु॑ सूर्य॑स्य पु॒त्रा च॑ र॒श्मीन्। अनु॑

द्यावापृथिवी आततान। विक्रमस्व महा२ असि। वेदिषन्मानुषेभ्यः।
त्रिषु लोकेषु जागृहि। यदिदं दिवो यददः पृथिव्याः। संविदाने
रोदसी सं बभूवतुः॥२३॥

तयोः पृष्ठे सीदतु जातवेदाः। शम्भूः प्रजाभ्यस्तनुवे॑ स्योनः।
प्राणं त्वाऽमृतं आ दधामि। अन्नादमन्नाद्याय। गोप्तरं गुप्त्यै।
यत्ते शुक्रं शुक्रं वर्चः शुक्रा तनूः। शुक्रं ज्योतिरजस्रम्। तेन मे
दीदिहि तेन त्वाऽऽदधे। अग्निनाऽग्ने ब्रह्मणा। आनशे व्यानशे
सर्वमायुर्व्यानशे॥२४॥

नर्यं प्रजां मे गोपाय। अमृतत्वाय जीवसे। जातां
जनिष्यमाणां च। अमृते सत्ये प्रतिष्ठिताम्। अथर्व पितुं मे
गोपाय। रसमन्नमिहायुषे। अदब्धायोऽशीततनो। अविषन्नः पितुं
कृणु। शःस्यं पशून्मे गोपाय। द्विपादो ये चतुष्पदः॥२५॥

अष्टाशफाश्च य इहाग्ने। ये चैकशफा आशुगाः। सप्रथ
सभां मे गोपाय। ये च सभ्याः सभासदः। तानिन्द्रियावतः कुरु।
सर्वमायुरुपासताम्। अहे बुध्निय मन्त्रं मे गोपाय। यमृषयस्त्रैविदा
विदुः। ऋचः सामानि यजूंषि। सा हि श्रीरमृता सताम्॥२६॥

चतुः शिखण्डा युवतिः सुपेशाः। घृतप्रतीका भुवनस्य मध्ये।
मर्मृज्यमाना महते सौभगाय। मह्यं धुक्स्व यजमानाय कामान्।
इहैव सन्तत्र सतो वो अग्रयः। प्राणेन वाचा मनसा बिभर्मि। तिरो

मा सन्तमायुर्मा प्रहांसीत्। ज्योतिषा वो वैश्वानरेणोपतिष्ठे। पञ्चधा-
ऽग्नीन्व्यक्रामत्। विराट्थ्सृष्टा प्रजापतेः। ऊर्ध्वाऽऽरोहद्रोहिणी।
योनिर्ग्रेः प्रतिष्ठितिः॥२७॥

विशन्तु नः पुरुषोर्विधेम निधाय यत्तेऽप्रदाहाय बृहत्यो ब्रह्मणा दुवस्यत विश्ववार इममुञ्जते पुरोगां
प्रजनयिष्यथो जनिष्यतेऽस्मै मम महिम्ना वर्चसे दधंथ्सुवर्गो भाहि सम्बभूवतुरायुर्व्यानशे चतुष्पदः सुतां
प्रजापतेर्द्धे च॥ [१]

नवैतान्यहानि भवन्ति। नव वै सुवर्गा लोकाः।
यदेतान्यहान्युपयन्ति। नवस्वेव तथ्सुवर्गेषु लोकेषु सत्रिणः
प्रतिष्ठन्तो यन्ति। अग्निष्टोमाः परः सामानः कार्या इत्याहुः।
अग्निष्टोमसंमितः सुवर्गो लोक इति। द्वादशाग्निष्टोमस्य स्तोत्राणि।
द्वादश मासाः संवत्सरः। तत्तत्र सूक्ष्मम्। उक्थ्या एव सप्तदशाः
परः सामानः कार्याः॥२८॥

पशवो वा उक्थानि। पशूनामवरुद्धौ। विश्वजिदभिजिता-
वग्निष्टोमौ। उक्थ्याः सप्तदशाः परः सामानः। ते सङ्स्तुता
विराजमभि सम्पद्यन्ते। द्वे चर्चावतिरिच्येते। एकया गौरतिरिक्तः।
एकयाऽऽयुरूनः। सुवर्गो वै लोको ज्योतिः। ऊर्ग्विराट्॥२९॥

सुवर्गमेव तेन लोकमभि जयन्ति। यत्परं राथन्तरम्।
तत्प्रथमेऽहन्कार्यम्। बृहद्वितीयै। वैरूपं तृतीयै। वैराजं चतुर्थै।
शाक्करं पञ्चमे। रैवतं षष्ठे। तदु पृष्ठेभ्यो नयन्ति। सन्तनय एते
ग्रहा गृह्यन्ते॥३०॥

अ॒ति॒ग्रा॒ह्याः परः साम॑सु। इ॒माने॑वैतैर्लो॒कान्ध॑सन्त॒न्वन्ति॑।
मि॒थुना॑ ए॒ते ग्र॑हा गृह्यन्ते। अ॒ति॒ग्रा॒ह्याः परः साम॑सु। मि॒थुनमे॒व
तैर्य॑ज॒माना॒ अव॑रुन्धते। बृ॒हत्पृ॑ष्ठं भ॒वति॑। बृ॒हद्वै सु॑व॒र्गो लो॒कः।
बृ॒हते॒व सु॑व॒र्गं लो॒कं य॑न्ति। त्र॒यस्त्रिं॑शि नाम॒ सामं॑। मा॒ध्यं दिने॑
प॒व॒माने॑ भवति॥३१॥

त्र॒यस्त्रिं॑श॒द्वै दे॒वताः॑। दे॒वता॑ ए॒वाव॑रुन्धते। ये वा इ॒तः परा॑श्च॒
सं॒व॒त्स॒रमु॑प॒यन्ति॑। न है॒नं ते॒ स्व॒स्ति स॒मंश्नु॑वते। अथ॒ येऽमु॒तो-
र्वा॒श्चमु॑प॒यन्ति॑। ते है॒नं स्व॒स्ति स॒मंश्नु॑वते। ए॒तद्वा अ॒मुतो-
र्वा॒श्चमु॑प॒यन्ति॑। यदे॒वम्। यो ह॒ खलु॒ वाव॑ प्र॒जाप॑तिः। स उ॒वेवे॑न्द्रः।
तद्दे॒वेभ्यो॒ नय॑न्ति॥३२॥

कार्या विराड्गृह्यन्ते पवमाने भवतीन्द्र एकं च॥ [२]

सन्त॑ति॒र्वा ए॒ते ग्र॑हाः। यत्परः सामानः। वि॒षूवा॒न्दि॒वा-
की॒र्त्यम्। यथा॒ शाला॑यै पक्ष॑सी। ए॒व सं॒व॒त्स॒रस्य॑ पक्ष॑सी।
यदे॒तेन॑ गृह्ये॒रन्। वि॒षूची॑ सं॒व॒त्स॒रस्य॑ पक्ष॑सी॒ व्यवे॑स्र॒सेया॑ताम्।
आ॒र्ति॒मा॒र्च्छेयुः॑। यदे॒ते गृ॑ह्यन्ते। यथा॒ शाला॑यै पक्ष॑सी मध्य॒मं
व॒श॒म॒भि स॑मा॒यच्छ॑ति॥३३॥

ए॒व सं॒व॒त्स॒रस्य॑ पक्ष॑सी दि॒वाकी॒र्त्यम॑भि सं त॑न्वन्ति।
ना॒र्ति॒मा॒र्च्छन्ति॑। ए॒कविं॑शम॒हर्भव॑ति। शु॒क्रा॒ग्रा ग्र॑हा गृह्यन्ते।
प्रत्यु॑त्त॒ब्धे स॑य॒त्वाय॑। सौ॒र्य ए॒तद॑हः प॒शुरा॑ल॒भ्यते॑। सौ॒र्योऽति॑ग्रा॒ह्यो
गृ॑ह्यते। अ॒हरे॒व रू॒पेण॑ स॒मर्ध॑यन्ति। अथो॒ अहं॑ ए॒वैष॒ बलि॑र्हि॒यते॑।

सुप्तैतदहरतिग्राह्यां गृह्यन्ते॥ ३४॥

सुप्त वै शीर्षण्याः प्राणाः। असावादित्यः शिरः प्रजानाम्।
शीर्षन्नेव प्रजानां प्राणान्दधाति। तस्मात्सुप्त शीर्षन्प्राणाः।
इन्द्रो वृत्रं हृत्वा। असुरान्पराभाव्य। स इमाल्लोकान्भ्यजयत्।
तस्यासौ लोकोऽनभिजित आसीत्। तं विश्वकर्मा भूत्वाऽभ्यजयत्।
यद्वैश्वकर्मणो गृह्यते॥ ३५॥

सुवर्गस्य लोकस्याभिजित्यै। प्र वा एतैऽस्माल्लोकाच्च्यवन्ते।
ये वैश्वकर्मणं गृह्णते। आदित्यः श्वो गृह्यते। इयं वा
अदितिः। अस्यामेव प्रति तिष्ठन्ति। अन्योन्यो गृह्येते।
विश्वान्येवान्येन कर्माणि कुर्वाणा यन्ति। अस्यामन्येन प्रति
तिष्ठन्ति। तावाऽपरार्धात्संवत्सरस्यान्योन्यो गृह्येते। तावुभौ सह
महाव्रते गृह्येते। यज्ञस्यैवान्तं गत्वा। उभयोर्लोकयोः प्रति तिष्ठन्ति।
अर्क्यमुक्थं भवति। अन्नाद्यस्यावरुद्ध्यै॥ ३६॥

समायच्छत्यतिग्राह्यां गृह्यन्ते गृह्यते संवत्सरस्यान्योन्यो गृह्येते पञ्च च॥ [३]

एकविंश एष भवति। एतेन वै देवा एकविंशेन।
आदित्यमित उत्तमं सुवर्गं लोकमारोहयन्। स वा एष
इत एकविंशः। तस्य दशावस्तादहानि। दशं परस्तात्।
स वा एष विराज्युभयतः प्रतिष्ठितः। विराजि हि वा एष
उभयतः प्रतिष्ठितः। तस्मादन्तरेमौ लोकौ यन्। सर्वेषु सुवर्गेषु

लोकेष्वभितपन्नेति॥३७॥

देवा वा आदित्यस्य सुवर्गस्य लोकस्य। पराचोऽतिपादा-
दबिभयुः। तं छन्दोभिरदृहं धृत्यै। देवा वा आदित्यस्य सुवर्गस्य
लोकस्य। अवाचोऽवपादादबिभयुः। तं पञ्चभी रश्मिभिरुदवयन्।
तस्मादेकविंशेऽहुन्पञ्च दिवाकीर्त्यानि क्रियन्ते। रश्मयो वै
दिवाकीर्त्यानि। ये गायत्रे। ते गायत्रीषूत्तरयोः पवमानयोः॥३८॥

महादिवाकीर्त्यं होतुः पृष्ठम्। विकर्णं ब्रह्मसामम्। भासो-
ऽग्निष्टोमः। अथैतानि पराणि। परैर्वै देवा आदित्यं सुवर्गं
लोकमपारयन्। यदपारयन्। तत्पराणां परत्वम्। पारयन्त्येनं
पराणि। य एवं वेद। अथैतानि स्पराणि। स्परैर्वै देवा आदित्यं
सुवर्गं लोकमस्पारयन्। यदस्पारयन्। तत्स्पराणां स्परत्वम्।
स्पारयन्त्येनं स्पराणि। य एवं वेद॥३९॥

एति पवमानयोः स्पराणि पञ्च च॥ [४]

अप्रतिष्ठां वा एते गच्छन्ति। येषां संवत्सरेऽनाप्तेऽथ।
एकादशिन्याप्यते। वैष्णवं वामनमालभन्ते। यज्ञो वै विष्णुः।
यज्ञमेवालभन्ते प्रतिष्ठित्यै। ऐन्द्राग्रमालभन्ते। इन्द्राग्नी वै
देवानामयातयामानौ। ये एव देवते अयातयाम्नी। ते
एवाऽऽलभन्ते॥४०॥

वैश्वदेवमालभन्ते। देवता एवावरुन्धते। द्यावापृथिव्यां
धेनुमालभन्ते। द्यावापृथिव्योरेव प्रति तिष्ठन्ति। वायव्यं

व॒त्स॒माल॑भन्ते। वा॒युरे॒वैभ्यो॑ यथाऽऽय॑त॒नाद्दे॒वता॒ अव॑ रुन्धे।
आ॒दि॒त्याम॑विं व॒शामाल॑भन्ते। इ॒यं वा अ॑दि॒तिः। अ॒स्यामे॒व प्र॑ति
तिष्ठ॑न्ति। मै॒त्राव॒रु॒णीमाल॑भन्ते॥४१॥

मि॒त्रेणै॒व य॒ज्ञस्य॒ स्विष्ट॑ः शमय॑न्ति। वरु॑णेन॒ दुरि॑ष्टम्।
प्रा॒जाप॒त्यं तू॒परं॑ मे॒हाव्र॑त आल॑भन्ते। प्रा॒जाप॒त्योऽति॑ग्राह्यो
गृह्य॑ते। अह॑रे॒व रू॒पेण॑ सम॑र्धयन्ति। अथो॑ अहं ए॒वैष
ब॒लिर्ह्रि॑यते। आ॒ग्नेय॑मा ल॑भन्ते॒ प्रति॒ प्रज्ञा॑त्यै। अ॒जपे॒त्वान्
वा ए॒ते पू॒र्वैर्मा॑सै॒रव॑ रुन्धते। यदे॒ते ग॒व्याः प॒शव॑ आल॒भ्यन्ते॑।
उ॒भये॑षां प॒शूनाम॑वरु॒द्धौ॥४२॥

यदति॑रि॒क्तामे॒काद॒शिनी॑माल॒भैर॑न्। अ॒प्रियं॑ भ्रातृ॒व्यम॒भ्यति॑-
रिच्ये॑त। यद्वो॑ द्वौ प॒शू स॒मस्ये॑युः। कनी॑य॒ आयुः॑ कुर्वी॒रन्। यदे॒ते
ब्राह्म॑णवन्तः प॒शव॑ आल॒भ्यन्ते॑। ना॒प्रियं॑ भ्रातृ॒व्यम॒भ्यति॑रिच्य॑ते। न
कनी॑य॒ आयुः॑ कुर्व॑ते॥४३॥

ते ए॒वाल॑भन्ते मै॒त्रावरु॑णीमाल॑भन्तेऽवरु॒द्धौ स॒प्त च॑॥_____ [५]

प्रा॒जाप॑तिः प्रा॒जाः सृ॒ष्ट्वा वृ॒त्तोऽश॑यत्। तं दे॒वा भू॒ताना॑ः र॒सं
तेजः॑ स॒म्भृत्य॑। तेनै॒नम॑भिष॒ज्यन्। म॒हान॑वव॒र्तीति॑। तन्म॑हाव्र॒तस्य॑
महाव्र॑त॒त्वम्। म॒हद्व्र॑तमि॒ति। तन्म॑हाव्र॒तस्य॑ महाव्र॑त॒त्वम्। म॒हतो॑
व्र॒तमि॒ति। तन्म॑हाव्र॒तस्य॑ महाव्र॑त॒त्वम्। प॒ञ्चवि॑ंशः स्तोमो॑
भव॑ति॥४४॥

चतु॑र्विंशत्य॒र्धमा॑सः संव॒त्सरः॑। यद्वा ए॒तस्मि॑न्संव॒त्सरे॑ऽधि॒

प्राजायत। तदन्नं पञ्चविंशमभवत्। मध्यतः क्रियते। मध्यतो ह्यन्नमशितं धिनोति। अथो मध्यत एव प्रजानामूर्ध्नीयते। अथ यद्वा इदमन्ततः क्रियते। तस्मादुदन्ते प्रजाः समेधन्ते। अन्ततः क्रियते प्रजननायैव। त्रिवृच्छिरो भवति॥४५॥

त्रेधाविहितं हि शिरः। लोमं छवीरस्थिं। परांचा स्तुवन्ति। तस्मात्तत्सदृगेव। न मेद्यतोऽनु मेद्यति। न कृश्यतोऽनु कृश्यति। पञ्चदशोऽन्यः पक्षो भवति। सप्तदशोऽन्यः। तस्माद्वयाऽस्यन्यतरमर्धमभि पर्यावर्तन्ते। अन्यतरतो हि तद्गरीयः क्रियते॥४६॥

पञ्चविंश आत्मा भवति। तस्मान्मध्यतः पशवो वरिष्ठाः। एकविंशं पुच्छम्। द्विपदासु स्तुवन्ति प्रतिष्ठित्यै। सर्वेण सह स्तुवन्ति। सर्वेण ह्यात्मनोऽऽत्मन्वी। सहोत्पतन्ति। एकैकामुच्छिषन्ति। आत्मन् ह्यङ्गानि बृद्धानि। न वा एतेन सर्वः पुरुषः॥४७॥

यदित इतो लोमानि दतो नृखान्। परिमादः क्रियन्ते। तान्येव तेन प्रत्युप्यन्ते। औदुम्बरस्तल्पो भवति। ऊर्ग्व अन्नमुदुम्बरः। ऊर्ज एवान्नाद्यस्यावरुद्धौ। यस्य तल्पसद्यमनभिजितः स्यात्। स देवानां साम्यक्षे। तल्पसद्यमभिजयानीति तल्पमारुह्योद्गायेत्। तल्पसद्यमेवाभि जयति॥४८॥

यस्य तल्पसद्यमभिजितः स्यात्। स देवानां साम्यक्षे।

तल्पसद्यं मा पराजेपीति तल्पमारुह्योद्गायेत्। न तल्पसद्यं
पराजयते। प्लेङ्गे शंसति। महो वै प्लेङ्गः। महंस एवान्नाद्यस्यावरुद्धौ।
देवासुराः संयत्ता आसन्। त आदित्ये व्यायच्छन्त। तं देवाः
समंजयन्॥४९॥

ब्राह्मणश्च शूद्रश्च चर्मकर्ते व्यायच्छेते। दैव्यो वै वर्णो ब्राह्मणः।
असुर्यः शूद्रः। इमेऽराथ्सुरिमे सुभूतमक्रन्नित्यन्यतरो ब्रूयात्। इम
उद्वासीकारिणं इमे दुर्भूतमक्रन्नित्यन्यतरः। यदेवेषां सुकृतं या
राद्धिः। तदन्यतरोऽभि श्रीणाति। यदेवेषां दुष्कृतं याऽराद्धिः।
तदन्यतरोऽप हन्ति। ब्राह्मणः सं जयति। अमुमेवाऽऽदित्यं
भ्रातृव्यस्य संविन्दन्ते॥५०॥

भवति भवति क्रियते पुरुषो जयत्यजयञ्जयत्येकं च॥—————[६]

उद्धन्यमानं नवैतानि सन्ततिरेकविंश एषोऽप्रतिष्ठां प्रजापतिवृत्तः षट्॥६॥

उद्धन्यमानं शोचिष्केशोऽग्रे सपत्नानतिग्राह्या वैश्वदेवमालम्बन्ते पञ्चाशत्॥५०॥

उद्धन्यमानं संविन्दन्ते॥

हरिः ओम्॥

॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके द्वितीयः
प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>